

PREZES

Instytutu Pamięci Narodowej
Komisji Ścigania Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu
dr Karol Nawrocki

Warszawa, dnia 3 czerwca 2022 r.

BPIII-0221-13(3)/22

**Pan
Aleksander Pocięj
Przewodniczący
Komisji Praw Człowieka,
Praworządności i Petycji
Senatu RP**

Szanowny Panie Przewodniczący,

w związku z zaproszeniem na 185. posiedzenie Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji, które odbędzie się w dniu 8 czerwca 2022 r., przesyłam moje stanowisko odnoszące się do petycji dotyczącej podjęcia inicjatywy ustawodawczej zmiany ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1255), zwaną dalej „ustawą o działaczach opozycji”, w celu umożliwienia przyznania statusu osoby represjonowanej osobie niepełnoletniej, która prowadziła działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego zagrożoną odpowiedzialnością karną w okresie od 1 stycznia 1956 r. do 31 lipca 1990 r. (P10-10/22):

Na wstępie należy wskazać, że w myśl ustawy o działaczach opozycji osoby, które nie ukończyły 17 roku życia (a w przypadkach określonych w kk przed ukończeniem 16 lat) mogą otrzymać status osoby represjonowanej z powodów politycznych jeżeli były ofiarami innych represji niż karne, w szczególności jeżeli brały udział w wystąpieniu wolnościowym na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania

1/3

#Moja NIEPODLEGŁA.

politycznych praw człowieka w Polsce i w związku z tym poniosły śmierć lub doznały uszczerbku na zdrowiu, lub zostały relegowane ze szkoły.

Ustawa o działaczach opozycji nie przyznaje natomiast kompetencji do nadania statusu osoby represjonowanej z powodów politycznych osobie, która była poszukiwana lub wobec której zastosowano środki wychowawcze lub środek poprawczy za jej działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego albo wobec której podjęto działanie polegające na popełnieniu na rzecz tej osoby czynu karalnego, wymagającego zastosowania środka wychowawczego lub poprawczego.

W opinii IPN-KŚZpNP nieprzyznanie przez ustawodawcę ww. kompetencji może naruszać zasadę równości określoną w art. 32 Konstytucji RP. W doktrynie wskazuje się, że równość dwóch lub więcej podmiotów polega na ich przynależności do co najmniej jednej i tej samej klasy, wyróżnionej ze względu na określoną cechę istotną (relewantną)¹. Wyprowadza się stąd ogólną normę polegającą na tym, że podmioty znajdujące się w podobnej sytuacji powinny być traktowane w sposób podobny, a podmioty znajdujące się w sytuacji odmiennej w sposób odmienny. W art. 32 ust. 1 Konstytucji RP chodzi więc o równe traktowanie podmiotów znajdujących się w tej samej sytuacji prawnej².

Od orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 marca 1988 r.³ wyróżnia się dwa elementy równości wobec prawa: po pierwsze, *równość wobec prawa sensu stricto*, oznaczającą nakaz równego traktowania przez władzę publiczną w procesie stosowania prawa, a po drugie, *równość w prawie* oznaczającą nakaz kształtowania treści prawa z uwzględnieniem zasady równości. Pogląd ten został przyjęty również pod rządami Konstytucji RP z 1997 r.⁴ Jak zauważono wprost w postanowieniu Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 października 2001 r.⁵, z literalnego brzmienia omawianego artykułu wynika, że odnosi się on zarówno do stosowania prawa (*wszyscy są równi wobec prawa*), jak i stanowienia prawa (*istnieje bowiem prawo do równego traktowania przez władze publiczne, w tym przez władzę ustawodawczą*).

Cechą relewantną osób ubiegających się o przyznanie statusu osoby represjonowanej z powodów politycznych, niezależnie od wieku, są reperkusje ze strony państwa ze względu

---

¹ W. Sadurski, *Równość wobec prawa*, s. 52; zob. też poglądy doktryny, które wskazuje J.B. Falski, *Konstytucyjna zasada równości*, s. 95–98

² Zob. uchw. SN(7) z 16.3.2000 r., I KZP 56/99, OSNKW 2000, Nr 3–4, poz. 19

³ Zob. wyr. U 7/87, OTK 1988, Nr 1, poz. 1.

⁴ Zob. wyr. z 31.3.1998 r., K 24/97, OTK 1998, Nr 2, poz. 13).

⁵ Zob. SK 10/01, OTK 2001, Nr 7, poz. 225.

na ich działalność na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce.

Mając powyższe na uwadze w ocenie IPN-KŚZpNP zasadne jest rozszerzenie przesłanek nadawania statusu osoby represjonowanej w taki sposób, aby objęły one osoby, wobec których zastosowano środki wychowawcze lub środek poprawczy za ich działalność na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce.

Jednocześnie informuję, że w posiedzeniu komisji ze strony IPN wezmą udział: pan Piotr Dunikowski i pan Paweł Tomaszewski – pracownicy Biura Prawnego IPN.

PREZES
Instytutu Pamięci Narodowej
dr Karol Nawrocki